

MGMT

of Innovation and Technology

Nr. 2 December 2025

**Långsiktig forsknings-
finansiering som
förutsättning för
samhällsnytta**

Långsiktig forskningsfinansiering som förutsättning för samhällsnytta

Samhällsutmaningar som klimatförändringar och digitalisering kräver lösningar som utvecklas i samspel med olika aktörer. Korta forskningsprojekt är ofta otillräckliga. Långsiktig finansiering är nödvändig för att skapa stabilitet, möjliggöra samverkan och ge utrymme för lärande och förändring över tid.

Av Magnus
Klofsten

Samhället står inför utmaningar som klimatförändringar och digitalisering, där konsekvenserna varierar med lokala förutsättningar. För att möta dessa krävs lösningar i samspel med samhällsaktörer och baserade på kontextförståelse. Forskning spelar en central roll i att utveckla sådan kunskap, men korta finansieringscykler riskerar att fragmentera arbetet, försvaga samverkan och minska effekten. Snabba resultat är sällan möjliga när förändring kräver anpassning i komplexa system. Långsiktig finansiering är avgörande för stabilitet och varaktiga samarbeten mellan akademi och samhälle. Stabilt stöd skapar tillit, lärande och nytta över tid.

Samverkan för gemensam problemformulering

Effektiv samverkan med det omkringsiggande samhället bygger på förtroende och gemensam förståelse – något som kräver tid, tålmod och långsiktigt engagemang. Att bygga tillit är särskilt viktigt när aktörer har olika mål, kulturer och arbetssätt. Stabil forskningsfinansiering skapar förutsättningar att investera i dessa relationer och dialoger, vilket möjliggör ömsesidigt lärande och gradvis anpassning över tid.

En central del i detta är själva problemformuleringen. När forskare och samhällsaktörer tillsammans identifierar vad som utgör problemet och varför det är viktigt, läggs grunden för forskning som både är relevant och användbar. En sådan gemensam process skapar djupare förståelse för utmaningens komplexitet och ökar engagemanget i efterföljande arbete. Det ger forskarna bättre förutsättningar att formulera relevanta frågor samt att utveckla anpassad forskningsdesign och metodval. Genom kontinuerlig samverkan kan en agenda formars som kopplar samman forskning med samhällsutmaningar, vilket ökar chanserna att forskningen blir användbar och leder till konkret förändring.

När projekt får pågå över tid kan samarbetet fördjupas och anpassas efter nya insikter och förändrade förutsättningar. Det möjliggör också integration av olika perspektiv och kompetenser – avgörande i komplexa frågor där ingen aktör ensam besitter fullständig kunskap eller lösning. Utan ett långsiktigt perspektiv riskerar samarbeten att bli ytliga och kortvariga, vilket minskar deras genomslag och hållbarhet.

Akademins roll

Universitet och högskolor spelar en nyckelroll i samhällsutvecklingen, inte bara genom utbildning utan också som kunskapsnav och drivkrafter för innovation. Genom forskning belyser de samhällsrelevanta frågor samtidigt som de stärker arbetsmarknaden via kompetensutveckling. Långsiktig finansiering ger akademien möjlighet att inta en aktiv och strategisk roll i utvecklingsprocesser, i stället för att endast leverera expertis i enskilda projekt.

Med stabila resurser kan lärosäten etablera varaktiga partnerskap med företag, kommuner och civilsamhället, vilket möjliggör samordnade insatser och uppbyggnad av samhällsekosystem. På så sätt kan akademins kunskap omsättas i praktiska lösningar som främjar både konkurrenskraft och hållbarhet för samhället i stort. Universitetet fungerar även som en samverkansplattform där olika aktörer möts och utvecklar idéer. Långsiktig finansiering skapar förutsättningar för att bygga sådana nätverk, stärka samarbeten och attrahera samt behålla kvalificerad forskare, vilket är avgörande för kompetensförsörjningen.

Samtidigt finns viktiga begränsningar i akademins kapacitet att samordna stora, tvärvetenskapliga och komplexa projekt. Akademins struktur och incitament, ofta fokuserade på individuella forskningsinsatser och publiceringskrav, kan hindra långsiktigt samarbete, effektiv projektledning och kunskapsintegration över disciplingränser. Resursökningar i sig löser inte dessa fundamentala utmaningar, utan kräver också förändrade organisatoriska kulturer och ledarskapsmodeller. För att möta detta behövs alternativa samverkansformer, exempelvis starkare partnerskap med externa aktörer, gemensamma ledningsmodeller och flexibla organisatoriska lösningar som kan överbrygga skillnader mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Sådana modeller kan komplettera akademins roll och bidra till mer hållbara och verkningsfulla forskningsinsatser.

Tvärvetenskap och doktorandmiljöer

Komplexa samhällsutmaningar kräver tvärvetenskapliga angreppssätt där flera discipliner samverkar för att skapa helhetsförståelse och innovativa lösningar. Det förutsätter tid och resurser för att utveckla gemensam terminologi, metodologi och forskningsdesign, vilket är svårt att uppnå inom korta projektcykler. Stabil finansiering möjliggör därför fördjupad samverkan över disciplinära gränser och utveckling av integrerade forskningsprogram.

”För att effektivt möta komplexa samhällsutmaningar krävs långsiktig och stabil forskningsfinansiering som möjliggör nära samverkan mellan akademi och samhälle.”

Samtidigt är långsiktiga forskningsmiljöer viktiga för att attrahera och utveckla doktorander, som ofta är beroende av kontinuerlig handledning, resurser för fältarbete, analys och deltagande i konferenser. Eftersom många doktorandprojekt saknar interna resurser är extern finansiering nödvändig, men det är ofta svårt att säkerställa finansiering för hela projektets varaktighet. Med stabil finansiering kan doktorander integreras i större miljöer där de får stöd och inspiration från seniora forskare och kollegor.

En särskilt till viss mån underutnyttjad resurs är industridoktorander, som befinner sig i gränslandet mellan akademi och näringsliv. Svenska företag, som i många sektorer är världsledande, har stor potential att stärka sitt innovations- och konkurrenskraftsförsprång genom att aktivt involvera industridoktorander i sina utvecklingsprocesser. Genom att integrera doktorandernas forskningskompetens och akademins kunskapsutvecklingsprocesser kan företag få tillgång till avancerad kunskap, nya perspektiv och kontinuerlig utveckling av teknik och metoder, samtidigt som doktoranderna får värdefull praktisk erfarenhet och insikter i verkliga utmaningar.

Praktikfall med samhällsrelevans

Helix Competence Centre vid Linköpings universitet utgör ett tydligt exempel på hur långsiktig finansiering kan skapa en hållbar plattform för tvärvetenskaplig forskning i nära samverkan med en mångfacetterad grupp av externa aktörer. Centret startade 2006 och drevs i nära 15 år med stöd från två riktade utlysningar från Vinnova. Den första finansieringsperioden var en tioårs satsning inom ramen för excellenscentrumprogrammet, och den andra en femårs satsning inom Vinnovas kompetenscentruminitiativ.

Helix kännetecknades av hög komplexitet, både organisatoriskt och innehållsmässigt. Forskare från olika discipliner samverkade med aktörer från näringsliv, offentlig sektor, fackförbund och civilsamhälle i en vad som kallades en 'penta-helix-modell'. Det interaktiva arbetssättet innebar att forskare och praktiker gemensamt formulerade problem, utvecklade relevanta forskningsfrågor och anpassade metoder efter praktiska behov. Denna typ av samverkan krävde uthållighet och flexibilitet, men bidrog till att forskningen blev både teoretiskt förankrad och samhällsrelevant. En särskilt viktig del av satsningen var rekryteringen av ett tjugotal doktorander. Deras projekt integrerades i centrets större forskningsmiljö och bidrog till den samlade kunskapsutvecklingen genom att förena akademisk kvalitet med praktisk relevans, där doktoranderna fungerade som en länk mellan teori och praktik och stärkte forskningens kontinuitet över tid.

Samtidigt fanns flera utmaningar, där samordningen av många aktörer med olika mål, logiker och arbetssätt krävde tydliga strukturer, förtroende

och kontinuerlig kommunikation. En utmaning var att penta-helix-aktörerna – bestående av representanter från akademi, näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och fackföreningar – var en mycket heterogen grupp med olika arbetskulturer, prioriteringar och möjligheter att engagera sig i projektet. Dessa samarbetspartners hade olika syn på vad som var rimlig tidsåtgång för deltagande, liksom olika förutsättningar att avsätta tid och resurser för samverkan. Till exempel noterades att de mindre organisationerna och företagen hade mer begränsade möjligheter att frigöra tid och resurser för möten och forskningsaktiviteter jämfört med de större och mer resursstarka samarbetspartnerna i centret.

Till sist bör även lyftas fram att bedriva tvärvetenskaplig och gränsöverskridande forskning har en inneboende komplexitet. Forskare från olika discipliner har ofta skilda vetenskapliga traditioner, språkbruk och definitioner av centrala begrepp, vilket kan skapa friktion kring metodval och problemformulering etcetera. Skillnader i terminologi och kvalitetskriterier ledde ibland till missförstånd, samtidigt som det krävdes tid och ömsesidig respekt för att bygga en gemensam plattform för samarbete.

Tillsammans för ett långsiktigt kunskapssamhälle

För att effektivt möta komplexa samhällsutmaningar krävs långsiktig och stabil forskningsfinansiering som möjliggör nära samverkan mellan akademi och samhälle. Finansieringen bör vara flexibel för att kunna anpassas över tid och skapa goda förutsättningar för tvärvetenskapliga miljöer och starka nätverk. Utifrån analysen i denna text ser vi flera centrala åtgärder som bör prioriteras.

För det första behöver policymakare och finansierare fokusera på *längre och mer flexibla forskningsanslag* som kan stödja kontinuitet och utveckling i komplexa projekt.

För det andra bör akademi och samhällsaktörer tillsammans fortsätta bygga *tillitsfulla relationer och gemensamma agendor* för att säkerställa att forskningen blir både relevant och praktiskt användbar.

För det tredje är det avgörande att *företag, kommuner och civilsamhället aktivt engageras i långsiktiga partnerskap med akademien*, för att tillsammans utveckla lösningar som stärker hållbarhet, konkurrenskraft och social nytta. Därtill bör *investeringar i doktoranders utbildning och handledning säkerställas*, då dessa bidrar till framtida kompetensförsörjning och innovationsförmåga.

Slutligen bör tvärvetenskapliga forskningsmiljöer och samverkansplattformar förstärkas, eftersom de möjliggör integrerade lösningar på komplexa samhällsutmaningar. Genom denna typ av *långsiktig och samordnad satsning* skapas win-win-effekter: forskningens kvalitet och samhällsnytta stärks samtidigt som aktörer utanför akademien får konkreta verktyg och insikter för att möta framtidens utmaningar. Långsiktig forskningsfinansiering utgör därmed en avgörande förutsättning för att driva hållbar utveckling och innovation.

MAGNUS KLOFSTEN

magnus.klofsten@liu.se

Magnus Klofsten, Linköpings universitet, Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, PIE, 581 83 Linköping. Magnus Klofsten är professor i innovation och entreprenörskap.